

EXODUS Blogpost #7

Τα εγκλήματα «ρατσιστικής βίας»

Στην ελληνική νομοθεσία τα λεγόμενα εγκλήματα «ρατσιστικής βίας» προβλέπονται στον Νόμο 927/1979, ο οποίος ποινικοποιεί τη ρητορική μίσους, στον Ν. 4443/2016 περί απαγόρευσης της διακριτικής μεταχείρισης κατά τη συναλλακτική διάθεση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών καθώς και στο άρθρο 82Α του Ποινικού Κώδικα, όπου προβλέπεται ως επιβαρυντική περίπτωση όλων των κοινών εγκλημάτων του Ποινικού Κώδικα όταν η επιλογή του θύματος γίνεται λόγω των χαρακτηριστικών φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, γενετήσιου προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου.

Τα εν λόγω εγκλήματα χωρίζονται ουσιαστικά σε δύο κατηγορίες: στα εγκλήματα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά και στη λεγόμενη «ρητορική μίσους»

Σε ό,τι αφορά στην πρώτη κατηγορία πρόκειται για τα εγκλήματα εκείνα που το θύμα επιλέχτηκε από τον δράστη λόγω των χαρακτηριστικών φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, γενετήσιου προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου. Η πράξη δηλαδή του εκάστοτε δράστη αποτελεί σε κάθε περίπτωση αξιόποινη πράξη που προβλέπεται στον Ποινικό Κώδικα ή σε Ειδικό Ποινικό Νόμο και τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή ή χρηματική ποινή. Η ανωτέρω ιδιότητα του θύματος, ως κίνητρο του δράστη, είναι αυτή που διαφοροποιεί το εν λόγω έγκλημα και το καθιστά «έγκλημα μίσους» ή «έγκλημα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά» και όπως αναφέρθηκε, εκ του λόγου αυτού προβλέπεται βαρύτερη απειλούμενη ποινή για τον δράστη.

Ο Εισαγγελέας που θα λάβει μια μήνυση, έγκληση ή καταγγελία σχετική με τέτοιο έγκλημα, πέραν της διερεύνησης των στοιχείων της αντικειμενικής και υποκειμενικής υπόστασης του «βασικού» (κοινού) εγκλήματος, διερευνά αν ο δράστης αυτού είχε ρατσιστικά κίνητρα, αν δηλαδή το θύμα μίας εξύβρισης δεν υπήρξε θύμα απλά ως φυσικό πρόσωπο, αλλά επειδή το τελευταίο έχει τη συγκεκριμένη καταγωγή, θρησκεία, χαρακτηριστικά φύλου κλπ. Για τον λόγο αυτό, στο πλαίσιο διερεύνησης των καταγγελλόμενων (ιδίως με τη διαδικασία της προκαταρκτικής εξέτασης) αναζητώνται στοιχεία που υποδεικνύουν τα ρατσιστικά κίνητρα του δράστη. Τέτοια στοιχεία μπορεί να είναι:

- α) Το ίδιο το περιεχόμενο του εγκλήματος.
- β) Η επιλογή του τόπου και του χρόνου τέλεσης.
- γ) Η προηγούμενη τέλεση ίδιων εγκλημάτων κατά θυμάτων που φέρουν τα ίδια χαρακτηριστικά.
- δ) Η ένταξη του δράστη σε ομάδα, μέλη της οποίας έχουν απασχολήσει τις αρχές για παρόμοια αδικήματα ή έχουν εκφράσει δημοσίως ή μέσω διαδικτύου το μίσος τους για συγκεκριμένες ομάδες προσώπων.

EXODUS

Σε ό,τι αφορά στη δεύτερη κατηγορία, τη ρητορική μίσους, πρόκειται για δημόσια ή μέσω του διαδικτύου προφορική ή γραπτή υποκίνηση, διέγερση ή προτροπή σε πράξεις που μπορούν να προκαλέσουν διακρίσεις, μίσος ή βία κατά προσώπου ή ομάδας προσώπων, που προσδιορίζονται με βάση τη φυλή, το χρώμα, τη θρησκεία, τις γενεαλογικές καταβολές, την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, τα «χαρακτηριστικά φύλου», την αναπηρία κλπ., κατά τρόπο που εκθέτει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη. Σε αυτήν την περίπτωση δηλαδή δεν υπάρχει ήδη έγκλημα το οποίο τιμωρείται βαρύτερα λόγω των ιδιοτήτων του θύματος. Για να στοιχειοθετηθεί εν προκειμένω το έγκλημα, σύμφωνα με το άρθρο 1 § 1 του Ν. 927/1979, πρέπει α) ο δράστης να εκφράζεται δυσμενώς δημοσίως ή μέσω του διαδικτύου κατά μίας συγκεκριμένης ομάδας ανθρώπων (λόγω των χαρακτηριστικών τους), β) με τον λόγο του εναντίον συγκεκριμένης ομάδας ανθρώπων να προτρέπει αόριστο αριθμό προσώπων να προβούν σε ενέργειες σε βάρος των ανθρώπων αυτών και γ) να εκτίθεται με τον τρόπο αυτό σε κίνδυνο η δημόσια τάξη.

Ο Εισαγγελέας που θα λάβει μια μήνυση, έγκληση ή καταγγελία σχετική με τέτοιο έγκλημα καλείται να διακρίνει αν συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις (άρα υπάρχει έγκλημα) ή αν πρόκειται για μία έκφραση δυσμενούς μεν κρίσης για συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων, η οποία ωστόσο αποτελεί έκφραση της ελευθερίας έκφρασης όλων των πολιτών που προστατεύεται από τα άρθρα 5, 14 και 16 του Συντάγματος και το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Για τον λόγο αυτό, στο πλαίσιο διερεύνησης των καταγγελλόμενων (ιδίως με τη διαδικασία της προκαταρκτικής εξέτασης), ο Εισαγγελέας αναζητά στοιχεία από τα οποία μπορεί να προκύψει ότι ο δράστης δεν εκφράζει απλά την ενδεχομένως προσβλητική άποψή του (αποβλέποντας και μόνο στην αποδοχή των απόψεων αυτών από αόριστο αριθμό προσώπων), αλλά με τον λόγο του επιθυμεί τη διέγερση άλλων προσώπων σε πράξεις βίας κατά των προσώπων εναντίον των οποίων στρέφεται ο λόγος του. Τέτοια στοιχεία μπορεί να είναι το ίδιο το περιεχόμενο του λόγου του δράστη ή η προηγούμενη τέλεση εγκλημάτων ρατσιστικής βίας από τον δράστη ή η κατ' επανάληψη ανάρτηση παρόμοιων κειμένων στο διαδίκτυο.

Τα μέσα για να βοηθήσουν τον Εισαγγελέα και τον Δικαστή, που χειρίζεται μία υπόθεση εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά ή ρητορικής μίσους, είναι ιδίως οι μάρτυρες και τα έγγραφα, ενώ κρίσιμη είναι η συνδρομή κατάλληλα εκπαιδευμένων ανακριτικών υπαλλήλων, όπως αυτών που υπηρετούν στη Διεύθυνση Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας της Ελληνικής Αστυνομίας, για τη διερεύνηση εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά.

